

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 16 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 4 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 20 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 5 „ — „

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 24 kor. — fill.
 Negyedévre . . . 6 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállal közt.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, január 17.

A Tisza-rendszer kritikája.

— Dr. Blaskovich Sándor könyvéből. —

Tenkének fiatal, rokonszenves képviselője ismét magára irányítja a közfigyelmet. Másfél esztendővel ezelőtt ő kezdte meg a szabadelvű pártból a kilépések hosszú sorát. Ő még a Tiszalex előtt ott hagyta a pártot, mert (az ismeretes levélitok megsértése alkalmából) nem fogadta el a Bánffy-féle distinctiót a politikai és magánbecsület között.

Most Ambrus Zoltán társaságában *Uj Magyar Szemle* czímen egy politikai, társadalmi és szépirodalmi folyóiratot indított meg, melynek első száma tegnap jelent meg. Ez a füzet nagy politikai szenzációt képez. Érthető szenzációt kelt az a *lesújtó kritika*, melyben a Tisza-féle liberalizmust részesíti.

A bevezető általános jellegű I. rész mellőzésével itt adjuk az érdekes, szenzációs cikket egész terjedelmében:

Liberalizmus.

— Jegyzetek a magyar politika egy vezéreszméjéről. —

II.

Az »idéés Napoleoniennes« példájára, mely a cézárizmus erkölcsi és politikai igazolását új társadalmi eszmék világában kísérelte meg s Franciaország állami organizációját egy nagy szociális alakulás sodrába vitte bele, Tisza Kálmán is megcsinálta az »idéés Tiszaiennest«. Nyakas kurucokat hajtott egy kézfördülés alatt az udvari politika pórázára, abban a gondolatban, melynek kiinduló pontja a dinasztikus érdekek kibékítése volt a magyar protestánság ellenállási politikájával.

Mint egy Kálvinba oltott Kolonics, anélkül, hogy mindkettőjük nagyszabású koncepcióit örökölte volna, a nemzetet előbb szegényné, aztán protestánsná, végül Ausztria szolgájává tette.

Közjogi reakció a liberális gondolat leple alatt; liberális reakció a korrupció szabadságának leple alatt; Magyarországnak a párteszme szűk horizontjából való szervezése; a korrupció demokratizálása: — ez lőn a Tisza-politika vezérmotívuma.

Megkezdődött az egész vonalon az agitáció. A szerepeket kiosztották vidékenkint, a hangulatsínálókra bízva az effektusok kiszínezését. A demokratikus eszmék népszerűsítése volt a bevallott cél. A korrupció fékét csak meg kell eresztetni, hogy magával ragadja a közhangulatot. A czélzatosan ejtett mézes-mázos szavak, a szertelenséggel használt szóvirágok és frázisok halmaza oly laza ködfátyolszerűséget csuszattak be a közfelfogásba, melyben a korrupció és demokrácia közötti határvonal teljesen elhomályosodott.

E floskulusknak tág tér nyílt a csöveselék haranguirozásában. Korcsmák község-házak, bankettek terített asztalai gombamódra termelték a malom-alatti kortestipusok ambuláns törzskarát, akik hivatott terjesztőivé lettek azoknak az ígéreteknek, melyek új éra hasadását hirdették a könnyen hívő tömegeknek. A tudákos, kongó frázisokban bővelkedő speecheknek rüppőkös zamat adta meg fűszerét. Óblós hangú ordítózás, sarkantyupengetés, vigparolázás volt a hatásra számított kísérő akkord e politikai vezérszólamoknál s fájdalom.

elég erős arra, hogy megtéveszsze a gyengébbeket a magyar középosztály ugynevezett »vezetőszerepére« alapított új politikai alakulások egyedül üdvezítő hitvallása felől.

Igy hintették el maszlag gyanánt a nép becsületes lelkületében, hogy a józan, reális politikának csak ártatlan eszköze a szavazatok áruba bocsátása és hogy naivság volna megbotráncolni azon, amit a hivatásos politika állítólagos nagyságai az ujjongva felkapott eszmék gyakorlati kivihetőségének elengedhetlen feltételeitől állítottak oda.

Sokan, akiknek jobb meggyőződésük talán elfordult volna ettől a komédiától, melyet a népfenség nevében üztek, titkos érdekeiket látván előmozdítva a közszellem ily irányú megdolgozása által, hallgatagon csatlakoztak az uralkodó áramlathoz és erkölcsi integritásuk teljes megőrzése látszatával bár, de rejtett örömmel segítettek tolni az új rendszer szekerét.

Az új szabadelvű programon közhelyei szájról-szájra jártak azok között, kik hasznot reméltek huzni belőle. Demokratát és szabadelvűt játszott mindenki, akinek más uton nem volt boldogulása. Kétes multu alakok, reményekben csalódott félbemaradtak léptek a politikai porondra. A tönkrement gentry a demagógia tógáját öltötte megviselt tagjaira s kényuri hajlamait suba alá rejtve, jobb időkre tartogatta.

Kifejlődtek lassan-lassan a magyar közélet modern parazitái, akiknek a politikához sem jellemzősáruk, sem tudásuk, sem hajlamuk nem volt, de elég vakmerők tudtak lenni, hogy dillettáns készségükkel és sablonra szedett naiv schlagerjeikkel imponálni akarjanak az együgyűeknek.

Az értelmesség egy kicsiny élite-je, mely át tudott látni a rendszer minden hazugságán, elriadva huzódott félre a parvenüség feltalokodása elől és szándékosan kerülni kezdte a nyilvános élet mérköző terét, a hol most árucikk gyanánt olcsón kínáltak a politikai pártszolgálatokat. De erélytelen visszahuzódásuk csak annál több alkalmat szolgáltatott arra, hogy eme rétegeket a cenzurális hatalom összes tényezői segítségével felülről újra feltámassza és mesterségesen táplálja. Odáig mentek e catiniláris egzisztenciális tervszerű dédelgetésben, hogy a szerény és komoly törekvés, a közélet feladatainak eszményibb és tartalmasabb felfogása szinte előre gyanusnak lőn bélyegezve és a proskripció listájára szegezve. Így alakult meg egy szabadalmazott közvélemény, melynek dresszirozó zsinagógát a miniszteri szobák szőnyegfalai mögött rángatták.

A természeti jelenségek rendes törvénye, hogy a kedvező életfeltételek vagy mesterséges erőhatások alá állított szervezetek csirái a közönségnél nagyobb arányokban bontakoznak ki és más életfunkciók rovására nyernek terjeszkedést. A heverő ugart felverő dudva bujában tenyészik, mint az őserdők liane-ja s lepte el a politikai talajt a hitvány és értéktelen gaz, mely a központi hatalom melengető napjától életre serkentve, lomhán sarjadt fel. Így emelkedtek a magyar társadalom irányadó és mindenható tényezőivé azok a romboló erők, melyek diadalra juttatva orvasztó és veszélyes irányzataikat hittételként állították fel, hogy az egyéni boldogulás minden útja kéréllhetetlenül rajtok keresztül vezet s a hozzájuk csatlakozáshoz van fűzve.

A siker első diadalától elkapva és megmámorosodva kezdtek maguk is hinni történelmi küldetésükben s babonás hitőktől vezetve, ellenmondást nem tűrő szívóssággal, a szerencsényfiak szokott felfuvalkodásával védelmezték meg elfoglalt pozícióikat. A jellemüknek megfelelő kisszerű makacssággal kapaszkodtak meg polcaikon, féket nem ismerő, fanatikus türelmeséggel üldözve, kinézve, terrorizálva azokat, akiktől tartottak, hogy fürkésző tekintetük keresztül lát a hipokrizis álarczán, mely mögé oly óvatosan rejtöztek.

Mint a beálló víz körül képződő jéggyűrű elől, mind szűkebb körre szorulnak vissza a közélet ama zónái, melyekben még szabad élet lüktetett. De mely rétegek vehették volna is fel a harczt a bomlasztó erők e szervezett inváziójával szemben? A független vagy képviselői, kiknek összetartása részben legalább gátat vehetett volna a fenyegető demoralizációnak, egymásközt megha onolva, vagy apró érdekeik gondozását tették előbbre a közügy önzetlen szolgálatánál, vagy pedig közöny és dilettánskodás közt ingadozva, legfeljebb a fehér asztal mellett üzték ártatlan fronde-jaikat az országra ráneheződő bitorlás ellen. A jobb-érzésűek megfogyott tábora, mely a politikát nem az önző »routinier«-k szűk és korlátolt kísérleti telepének, hanem az emberi tökéletesedés, az erkölcsi megtisztulás nagy harcsterének tekintette, hitében és reményében csalódva a meg nem értetés keserű érzelmeivel állt félre, látva azt, hogy nem veheti fel a küzdelmet a nagy tömegek vak és elfogult ösztönével. De jöttek helyökbe mások, akiket érdekhálózatok ezernyi finom szála kötött az aktuális regimehez; a vagyoniilag elzüllöttek, akik a legelső szalmaszálhoz kapaszkodva, földokolva igyekeztek minden áron szárazra vontatni tönkrement egzisztenciájukat; fásult kedélyek, kiknek az erkölcs iránt eltompult érzelmeikből minden fogékonyosság kihalt az elvekben rejlő disztincziók iránt. Mint egy szomorú gyászkiisérete a nemzeti dekompozíció műve betetőzésének, egymás hátán tolongva, mint buborékok emelkednek ki a felületes értelmiségek tucatz-individumai, az önállóság és vélemény nélküliek tábora, kiknek álláspontját a politikában is az impresszió pillanatszerűsége szabja meg s akik ép úgy odaállanak az ellenkező párt mellé is, föltéve, hogy a siker igazolja őket. Akik szintelen, összefolyó s mintegy az átmenetek markirozására teremtett egyéniségükben magukkal hordták a gondviselés ama providenciális önfentartási fegyverét, melylyel a *mimicry* törvénye szerint ruház fel bizonyos alsóbbrendű fajokat, hogy a környező természethez való lapangó alkalmazkodásukkal védekezzenek az erősebb fajok támadása ellen.

Ott voltak azután a tág lelkiismeretűek hosszú falankszjai, kiknek bogáncsszerű egyéniségük ellenállhatatlanul ragad és hurcol magával mindent, amihez hozzáér. Elsők mindenütt, ahol új Isteneknek kell tömjéni gyujtani és utolsók mindig a hatalommal való makacs kitartásban. Sivár lelkű stréberek, kik meggyőződésbeli fogyatkozással születve világra, erkölcsi szervök tökéletlenségeit műszervekkel pótolták, hogy azokat elvi harcok közepette mérköző fegyverül használhassák. Úgyes szellemi egyensúlyisták, kik tetszetős pózban és tapsra sóváran jongleur-ösködnek az argumentumok üres súlyzóival. S ha megmozdul is egyikben-másikban az önvád szava, améért uszályul kötötte magát e kárhuzatos politika végzetes lélczseméhez, ki vethetne rá követ, hogy az élet gondja, a hozzátartozók sorsa miatti aggodalom lassanként legyűrjék benne a tétovázást s visszakorbácsolják oktroyált jármába.

Csoda-e, ha a kormányzati princípiumok hatása alatt a társadalomban lüktető erőknek

ily mesterséges devalválása mellett a közfelfogásban mindjobban tért hódított ez az utilitárius életelv, hogy a legkisebb erőfeszítés mellett elérhető legmondhatatlanabb életmód az az eszmény, a mely után törekedni jó és okos dolog. Csak logikai következménye volt ez az adott helyzetnek és a kormányzati erkölcsök ama tanának, mely észrevétlenül lopódzott bele a köztudatba, hogy aztán megizmosodva egy eudemonisztikus életbölcsélet rendszerévé váljék s egész generációkat csábítson a könnyű boldogulás egész addig, míg e generációk minden egyes tagja, mint láncszem fonódva át az ország testén, összetartó ereje tudatában apáról fiúra származtatja az atavizmus erejénél fogva azt az életeszmenyt, melynek egyedüli evangéliuma az egoizmus s választott népe a szabadelvű titkos liga szimbólikus hierarchiája.

III.

De a kormányzati politika számítása csődöt mondott. Nem látta előre, hogy akciójának csattanós pontja Menenius Agrippa híres példázatának ismétlődése lesz: a gyomor lázadása a tagok ellen. Az a politikai czég, melynek első prokuristája Magyarország miniszterelnöki székén ült, követelte a czéggvagyon likvidálását, kért és fenyegetődzött. Felvonultak a vidéki ezredek, hogy itt a cenztrumban a vezér körül csoportosuljanak s a protekció, nepotizmus és családi érdekek összekötöttései révén jussanak pozíciókhoz. Ámde azokat, akiknek morálja megtagadása volt minden nemesebb életöszönnek, nem lehetett pusztán elvekkkel jól tartani. Az érvényesülés új tereit kellett megnyitni a piacra dobott emberek számára s hol az a fölfedező Columbus, a ki ezt megteszi? Kezdetét vette a »közgazdasági tevékenység« nagy skálán való berendezkedése s a tőke hatalmasainak hízogó megközelítése. Az ország gazdasági fruktifikálása lőn a program, mely a *haute finance* köreinek, a nagy tőke kozmopolitizmusának a ruinált gentry megkapott nimbuszával való élet-halálszövetséget megpecsételte; amely álmétkodva látta maga is, hogy Magyarországon a szabadelvűség csengővalutájával mindent meg lehet venni: pénzt, befolyást, népszerűséget s hogy itt a régi osztályoknak egy még *elkötellen tőkéje* tart igényt állami megváltásra: a szabadelvűségi tőke. És ebben igaza volt. A *szabadelvűségi üzlet* valóban jól virágzott, mindkét fél megkapta a maga betétének busás kamatait. Bankok, viczinálisok jutottak azoknak, a kik ügyesebben tudtak forogni a hatalom körül, vagy személyes tulajdonságaikkal tüntek ki, míg a szerényebb kaliberű tehetségek beérték egy-egy kataszteri vagy vízi-

biztosi állással. A patriarkális kormányzat gyöngéd leleményessége kifogyhatatlan volt a leg-
lehetetlenebb állások kreálásában. Egy barbár keleti hierarchia minden hamis didbáját föltűzte magára, ama közigazgatási mufti rendszer által, mely hivatalos súlyával rákönyökölt a közvélemény dobogó életére. Nem látták, hogy heréket hizlalnak az egészséges részek rovására.

A beteg társadalom diagnosztikájának minden kóros tünete lappangva ásta útját mind mélyebbre a nemzet testében; rivalgó fényűzés, a rang és czimkórság viszketegjei, a parancsszó előtt meghunyászkodó gyáva szolgálalkúság, a hatalmasok kegyeinek rút hajhászata, és mind-ama degeneráció jelenségei, a melyek egy alapjában megtámadott szervezet közeli krízisét sejtetik. Ily tényezőkre fektette a magyar közéleti renaissance-politika nagymestere a nemzeti eszme szupremáciájára megállapítását, a magyar fajták ujjátéremelését. Amint e gyöngék mindjobban előtűntek: elleplezésére az emberi indulatok más elemeinek mozgásban hozatalához kellett folyamodni. Voltak e tan rejtettebb és szubtilisabb tételeinek a máguszi titkozatosság minden hókusz-pókuszával megkent magasabbrendű iniciálta is, a kik lábujjhegyen settenkedve sutogva őrizték a rendszer szimbólikus kulcsát; a kijelentésszerű bölcsesség misztikus igéibe öntötték bele fortélyosan a magasabb államraison titkait, melyeknek párázatos köde eltakarta kétes mahinációikat. A korona tekintélyének és intencióinak Dágon bálványát szóltatták meg az üregébe bujtatott ügyes hasbeszélők által, hogy az áhitat szuggesztívójának hatása alatt térdre omló gyülekezet fölzigatott érzeikre hassanak vele.

De mindez nem használható sokáig, a rendszer végzete az volt, hogy saját atmoszférája fojtja meg. A kelevénynek egyszer csak föl kellett pattannia, a korrupt üzelmekre szövetkezett pártmonopolium krachjának előbb-utóbb be kellett következnie. Az olcsó sikerekre támaszkodó s az emberi ösztönök alantasabb impulzusaira spekuláló irányzat az értelmiség és jeilem középszerűségeinek egész tengerét zudította rá az országra. A tulkinálat mélyen lenyomta páru alól a politikai értékek börténjén jegyzett árakat s akadtak, akik azon vették észre magokat, hogy az üzlet a nagy konkurrenzia miatt nem fedezi többé az igazság elárulásával járó erkölcsi erő befektetéseket. A megszorított érdekesoportok nagy forgalmában aprópénzre lett fölváltva és demonetizálódott a politikai szolgálatok alkuszdiája s egész generációk már csak a sovány konczon rágódhattak. Ha így megy, utóbb még semmivel sem lesz nagyobb luxus a független meggyőződés

bátorsága, mint a hatalommal való megalkuvás gerincztelen görnyedése. Aequiparálódik a politikai erény a politikai jellemtelenséggel, a mi-
nek differenciáin pedig annyi kétes existenzia élőködött. Utótt a leszámolás órája. Ők maguk rágták föl telhetetlenségükben a talajt, melyben ragadmányaikat biztonságba helyezték.

De sziszifuszi átok ült a megkezdett művön. A rendszer meghalni nem tudott, de egyre újja szülte önmagát. Atomaira szakadva, mint a bacillus nyüzsgő tenyészet, fertőzött mind újabb és újabb rétegekre vitte át. Mikroszkopikus lényei egyre szaporodtak a lét skáláján, mind lejjebb-lejjebb sülyedve, míg nem kohói forrongó ingredienciáiból kipattant a vigyorgó homunkulusz, az alkotó természet utánzatának ez ügyefogyott elvetélése. Az igazi wagneri *Reine Thor*, aki dadogva, öntudatlanul hirdeti igazságnak azt, amit előtte a raffinált elme számítása eszelt ki s naiv jóhiszeműségében már természetesen találja azt, ami előbb megbotránkozást keltett s elvet keres az elvtelenségben. Ő már csak produktum minden ízében s művészeti képessége éppen azért cserben hagyja a rendszer jól kigondolt fortélyai kezelésében s finoman feszített hálózataiban ügyetlenül bukdácsol.

Mert Tisza személyében egy speciális magyar iskola nyert inkarnációt, úgy hogy ez irány sikerének minden föltétele az ő egyéniségéhez volt nőve. Szűk, megyei látköre, melyből műveltsége első benyomásait merítette, csodálatosan alkalmassá tette őt arra, hogy az átlag-értelmiségek szimpatiait biztosítsa. Sivár egyéniségének ridegsége, mely az elvek hajthatatlansága nélkül kevélykedett a puritanizmusban; érzéketlensége az élet esztetikai követelményei iránt, mely sohasem szomjazott magasabb eszményekre és se jóban, se rosszban nem volt képes tulemelkedni egy szürke prózaiság színvonalán, ezek tették hivatottá őt arra, hogy annak a kornak, mely Magyarországon a középszerűségek klasszikus érája volt, nem annyira szellemi vezetője, mint inkább politikai kolomposa legyen. S vélekedjünk bárhogyan az általa teremtett politikai iskola jogosultságáról és erkölcsi tartalmáról, az az egy tagadhatatlan, hogy az opportunizmus terén Tisza Kálmán kora legnagyobb művésze volt. Egyéniségének összes kvalitásai, melyekkel határozott céljait határozatlan forma mögé tudta rejteni, finom distinkció, melyekkel fényes dialektikát párosított; vele született macskaszzerű instinktusa, melylyel a polemia hevében mindig megtudta találni a sebezhető pontot — ezek képesítették őt arra, hogy igazi mestere legyen a párttaktika művészi kezelésének. Senki se tudott job-

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Egy kép a szabadságharcból.

írta: Atóm.

A reggeli borongós, nedves félhomály még háborítatlanul fődte a tiszafüredi sikot, mikor Darvas őrmester 30 válogatott huszárral a forradalmi táborból kémszemlére indult.

Az őrmester izmos, nagy bajszu legény. Lova keskeny, nyulánk, lobogó sörényű állat. Igénytelen külsejével talán soha sem jutott ahhoz a szerencséhez, hogy tisztet vitt volna hátán.

A lovasok előtt elterülő vízmosásban lassan hömpölyög tova a nádasok közt bujkáló, zavaros vizű Tisza.

A huszárcsapat a folyó partjára ér. A víz fölé hajló, rügyező füzek alatt kezdődik egy gázló, azon keresztül pár perc alatt a süppedékes fővényes tulpartra jutnak.

Ekkor az őrmester pillanatra megállítja lovát, így szól társaihoz.

— Lehet, hogy baj nélkül térünk vissza, de az is megtörténhetik, hogy az ellenség hálójába kerülünk. Jó lesz, ha ébernek lesznek kendtek.

— Mit tegyünk? . . . kérdezte egy csupaszkepű fiu, a ki most kerülhetett el valamelyik iskola padja mellől és soha még lőporfüstöt nem szagolt.

Felelet helyett az őrmester nyugatra mutatott . . . A bokrok közt vágott egyenes lénian tul, látszottak még az osztrákok őrtüzei.

A környék szomorú látványt nyujt: csupasz fáktól, cserjéktől szegélyezett sáros ut szeli át a mocsaras rétet. A kerék és lönyomokban meggyült esővíz felcsapódik a léptető lovak lába alatt. A feltámadó hűvös reggeli szél, majd a rónán fekszik el, majd a huszárok panyókára vetett, prémes mentéjébe kapaszkodik, majd pedig a száraz harasztot zörgeti meg.

De hallga, mi volt ez?!

A sik táj fölött, — először bizonytalanul, meg-meg szagatva, később mind határozottabban — leng át egy dal a német katonáéknak. Wirerhalten des Kaiser Thron.

Hurrah! Bataillon!

Később szekérvikarítás és lödöbögés hallatszik; nyilván az ellen táborból közeleg ismeretlen számú csapat.

Vissza vonulásra már nincs idő. Az őrmester gyorsan határoz.

— Ide-ide az ut mellé, hamar! És a mogyoró bokrok hajlós ágai össze csapódnak mögöttük.

A zaj fokozódik s az ut kanyarulatánál egy csapat lovas és gyalogos tűnik föl. Közöttük egy ládákkal teli szekeret vonszol négy fáradt, nehézkés parasztló.

— Erre tartanak! sugja valamelyik huszár s mintegy feleletül reá, a súlyos lovassági kardok zörögve hagyják el hüvelyüket. Egy hang sem hallatszik többé, csak a szemek beszélnek.

* * *

A Poroszló körül összevont osztrák hadak parancsnoka, naponként várja észak felől a mi seregünk támadását.

Vele van a hadi pénztár néhány százezer forint osztrák jegyekben. Ennyi pénzt nem tarthat magánál. Az állam vagyonát, nem kockáztathatja. A társ sereghez kell azt juttatnia haladéktalanul. S hogy oda juttassa, ügyes bator, tapasztalt katonára van szüksége.

Magához hivatva a tisztikart, előadja a veszélyeket, a felelősséget, de azt is megemlíti, hogy az illető biztosan számíthat kitüntetésre és magas protekciójára.

A tiszték figyelmesen hallgatják és csodálatos, a beszéd végén mindegyiknek lekötő figyelmét egy-más dolog, mindnek akad valami fontos közlendője a másikkal.

Őreg katonák tért akarnak hagyni a fiataloknak. Ezek azonban illendően tartják, ha nem tolakodnak. Ki tudja hátha különös kedve van valamelyik »őreg«-nek erre a küldetésre.

A tábornok összevonja szemöldökeit.

— Nos?!! kérdi mikor senki sem jelentkezik.

— Elmegyek én! Szól egy fiatal daliás tiszt elölépve.

— A nevét kérem. Szól a tábornok és a felhők eltűnnek homlokáról.

— Báro Hacke a draganyosoktól.

— Őrnagy ur! Reggelig kiválaszt ön 40 megbízható lovas és félszázad gyalogost.

Az őrnagy katonásan tiszteleg és gyors léptekkel távozik.

ban nála valamit aképp mondani, hogy volta képp semmi se legyen mondva.

Természetes tehát, hogy ő volt egyedüli providenciális vezetője az általa teremtett politikai tannak, mert benne mindama kellékek hatványozott fokot értek el, amelyek szükségese voltak ahhoz, hogy politikai fegyvereit a modern makiavellizmus nagy tökéletességre vitt rendszerével összhangzatba hozzák.

Képzeltető-e, hogy utána ugyanez a politika sikereket érhesen el egy oly egyéniség kezében és eszközeivel, aki természete egyszerűségével, nyers egyéniségével fogva egyáltalán képtelen volt fölfogni azokat a finom pszichikai motivumokat, melyek az elvnlküliségnek, az elvszerűség mezébe öltöztetésének elengedhetlen posztulátumaként jelentkeztek. Bánffy tulságos energiája szükségtelenül markirozta ki azokat a pontokat, amelyeket politikájában diszkret nianszokkal takart el a mester keze. Következetességben, férfiaságban tetszelgett magának s mivel jelleme, egész alkata kontradiktórius volt az általa képviselt politika alap-gondolatával, ezért kellett a rendszernek is általa buknia.

Bánffy az utolsó eszkimó volt, aki az eltemetett rendszer jégmezőjén, mint Madách tragédiájának megkapó végjelenete festi: egy haldokló világ kihült vegetációja közepette tengeti napjait. Mi maradt e korszak emlékeiből ránk? Egy intő lap, mely figyelmeztetésül szolgál, hogy a materiális koncepcziókat a végletekig vinni, önmagában hordja megtorlását s nemesebb altruizmus gondolata szükséges ahhoz, hogy a népek politikai vezetésében maradandót alkothassunk.

IV.

A parlamenti forradalom, mely e fordulatot előidézte, egy új irány hajnalát jelenti. Képes lesz-e ez új irány megfelelni a minden oldalon nyilvánuló várakozásoknak s lesz-e ereje az állameszme szélesebb alapon való organizációjával megszilárdítani a jövő fejlődés bázisait?

Az új organizáció megszilárdulása csakis a Tisza-rendszer inaugurálta *párt-állam* szük orlatai lerombolásával érhető el, mely a Tiszapolitika egész rendszerének tengelye és kiinduló pontja volt. Csak e rendszer egyoldalúságainak támogató munkáját kereste ő a liberális gondolatban anélkül, hogy alkotásai e gondolatnak megfeleltek volna. Sőt intézményei egyenesen arra szánvák, hogy a liberalizmus szövetségére támaszkodó gubernementális hatalom megnövekedését segítsék elő. De amely perczen e

rendszer szabadelvű gyámfalaira nincs szükség többé, a társadalom testébe bevonult depar-tizmus előbb-utóbb újra felszínre kerül.

Régi municipiálisista létére kénytelen volt paradox formulákba öltöztetni az államhatalom centrális fejlesztésére irányuló törekvéseit, melyeket a nemzetiségi politika sovinsztikus hangoztatásával hitt igazolhatni. Ez a kétértelműség végigvonul összes közigazgatási alkotásainkon, a főispánoktól a közigazgatási bizottságokig. De itt is nem a kormányzati, hanem az adminisztratív centralizációt teremtette meg Tisza Kálmán. Mert a centralizációnak két különböző neme van. Bizonyos érdekek a nemzet minden rétegeivel közösek. Ilyen az általános törvények kiformalása s az állam viszonyai külső vonatkozásokban. Más érdekek csak a nemzet bizonyos részeit érdeklik, mint a községi, helyhatósági ügyek. Ugyanegy helyen, vagy ugyanegy közben összpontosítani az előbbieket intézését annyi, mint kormányzati centralizációt létesíteni. Ugyanily módon koncentrálni a másodsorban említett ügyek intézését annyi, mint adminisztratív centralizációt teremteni. Nem hisszük, hogy egy oly nemzet, mint a magyar, élhesen és virágozhatson erős kormányzati centralizáció nélkül, de bizonyos, hogy az adminisztratív centralizáció csak a nemzeti élet-erő elpuhítására szolgál.

Igy vált a liberalizmus a pártállam eszméjének kiegészítőjévé a magyar politika ez újabb irányában. Nincs szó, nincs gondolat, amelynek nevében annyi visszaélés történt volna, mint Magyarországon az officiózus publicisztika tol-lába rozsdásodott liberalizmus nevében. Mi azt gondoljuk, hogy egészséges nemzetek életében a szabadelvűség csak eszköz lehet, nem cél, nagy és egyetemesebb célok elérésére, de jaj annak a nemzetnek, a mely a liberalizmust nem azért akarja, mivel az a nemzeti politika összhangzatos érdekeit szolgálja, hanem csak azért, mert épen liberalizmus. Az ily nemzet előre lemond arról, hogy — amint a történelemben annyi példáját láttuk már — alkalomadtán épen a konzervatív eszmével mentse meg a szabadelvű haladás érdekeit, azzal fedezze a reakció által megtámadott szabadelvűséget. Vagy tagadhatná-e valaki, hogy Angliában a Stuartok romlott kormánya alatt a konzervatív felsőház volt éppen, amely a közszabadságot védte egy korrumpált parlamenti többség ellen? Másfelől bizonyos liberalizmus avult tradíciói-hoz való ragaszkodás nem a legmakacsabb konzervatizmus-e? A pártélet törvényei szerint a történelmi pártok programjaiban foglalt, egykor talán legszabadelvűebbeknek tetsző eszmék is idő folytán anakronizmusokká válnak. Nevök

fenmarad, politikai czégérré válik, de tartalmuk elsorvad s bizonyos, a liberalizmus divatját mult rongyává fakul; csak az előítélet vak terrorizmusa, a füleinkbe ordított frázisok együgyű féltelme köt még a liberális babonához.

Bármilyen fontos elvi kérdések legyenek is a liberális vagy konzervatív politika kérdései ezeket a nemzeti élet egész organizmusának gerinczévé tenni, sajnálatos tévedés. A magyar államiság sorsát nem szabad elválthatatlanul összekötöni sem a liberális, sem a konzervatív eszmével. Liberalizmus és konzervatívizmus parallel szervei a politikai társadalmak életműködésének; aki egyik szervét kiirtja nemzeti rendeltetésünknek, az ennk egész idegrendszerét bénítja meg. Mindkettőn túl az állami feladatok egységesebb koncepcziójára van szükség. Sem a párturalom monopóliuma, sem a szabadelvűségi dogma egyoldalúsága nem tehet képessé a nemzet összességében rejlő erők teljes kifejtésére: a magyar állam történelmi léte mennyire összezsugorodva, mennyire megcsönkítva jelenik meg a pártpolitika ama szük horizontjában, melyet ez az elmélet nyit előttünk! A fajlélek élő konzervatív ösztönei, a nemzeti szellem természetes evolucziójának örök törvényei sokkal magasabb rendű szempontok, mintsem hogy azokat egy párt elvei kizárólagos dominiumába lehetne utalni. A parlamentáris állam fogalmának teljes fejtetőre állítása annak beismerése, hogy Magyarország parlament önkormányzata nem alkotmányában összefont népei erejéből foly, hanem csak egy feltételes konjunktura kedvező alkalma, egy roskatag épület, melyet csak a közélet hazugságainak, a politikai állam-művészet humbugjainak egy összefüggő rendszere tarthat és támogathat ideig-óráig.

Alkotmányunk igazi szellemének teljes félre-ismerése, eszményesebb és nemesebb motívumainak könyörtelen kiküszöbölése ez az ugynevezett real-politikai álláspont, melynek alap-tétele az egyesek által kormányozni az egészet, a helyett, hogy az egész által kormányoztassanak egyesek. Fel kell szabadítani a szociális és nemzetiségi erőket s bele kell állítani egy hatalmas nemzeti fejlődés áramába. Magyarország nem nélkülözheti azt a nagy értelmiségi tökélet, melyet a meg nem értés makacs gögje, a faji és osztály-elítéletek rögeszméi vesznek el közművelődési hivatása szolgálatától. A magyar parlament egyik legideálisabb alakja, Irányi Dániel mondta volt, hogy Magyarország második alapítójául üdvözlendő azt, aki a nemzetiségi kérdést békés megoldásra segitené. Függetlén publicisztikát kell teremteni, mely ellen-örzői hivatását a meggyőződés fegyvereinek összevillanásában, nem pedig a megfizetetlen-

Félóra múlva nyeregben a lovasság és felállítva a félszázad gyalog.

A falu szük utcáin a bámuló parasztok szeme láttára állanak ott felfegyverezve, merev mozdulatlanóságban. Válogatott üles legények a tábor színe, virága. A lovasok koromszín paripákon, a gyalogosok vállra vetett puskákkal.

A kirendelt előfogát is megjön. Nagy, vastag ládakát raknak a szekérre.

A szájtató parasztok sugva találgtják. Mi lehet azokba a menkü nagy ládába? Egyik azt állítja, hogy golyóbit, de a másik azt mondja, hogy nem lehet az más mint bankó masina. S mikor megtudják, hogy az mind merő arany pénz. (A bírő mondotta így neki) kétkedve csapják össze kezüket. Istenem mennyi kincs!

A trombiták harsognak, a dobok megpördülnek s a csapat az őrnagygal élén kelet felé indul. A báró szép barna ember villogó szemekkel, göndör fekete fürtökkel.

Mosolygó arczczal bucsuzik pajtásaitól, tiszteleg a vezérkar előtt, de a mint a falu utolsó házacskája is elmarad s a szabadba jutva végig pillant a homokos, cserjés, egyhangú rónán, vége szakad vidámságának, elkomolyodik. Nem tudja mi történik vele, de reggel óta sajtáságos előérzet fogja el. Talán gyávaság? Nem, az nem lehet. Véres ütözetekben mindig elől járt, de reggel óta számtalanszor megbánta, hogy a veszélyes kalandba elegyedett . . .

Negyed órai szakadatlan menetelés után, az erdei utra éri a csapat s a kanyargós, vizmosta országuton, a nedves keréknyomok közt

czupogva léptető katonák ajakán, fölhangzik a dal, a katona ének:

Wir erhalten des Kaisers Thron . . .

A felkelő nap, csillogó, aranyos sugára, visszaverődik a sisakok és szuronyok sokaságán.

* * *

Rajta! Rajta! Előre! . . .

A huszárok elő ugratnak s derekon támadva a meglepett ellenséget, elvágják a gyalogságot a lovasoktól. A megrémült gyalogosok vaktában elsütköznek fegyverüket, azután felbomlik közöttük a rend és sápadt, fakó arczczal menekülnek ki merre lát. A jámborok nem is sejtették az előbb, hogy egyenesen a magyar tábor felé tartanak.

Az őrnagy ismét előérzetére gondol, de a harc mámorra és a kardok pengése minden víziót elűz.

— Fiúk vágjuk ki magunkat! Éljen a császár! A báró kitűnő vívó. Élénk szemei végig futnak az előtte küzdő katonákon s megakadnak az őrmesteren.

Darvasnak e pillanatban nincs ellenfele. Három lovasat már levágott. Lihegve, neki pírulva, lázas szemekkel körülnéz, szemeik találkoznak és ő megrohanja az őrnagyot.

A két méltó ellenfél pár pillanattig küzd. Nem látnak semmit, nem hallanak semmit. Hevesen pengeti kardját az őrnagy, míg az őrmester hidegvérrel hártja el, a záporként hulló csapásokat.

A báró hirtelen néhány lépést hátrál, aztán felemelt karddal ellenfeléhez ugrat, szen-

vedélytől elvakítva annak kardjába rohan és lefordul lováról.

A kard mellét furta át.

Tántorogva, óriási erőlködéssel próbál felülni. Ajkai mozognak, de szólni nem bír.

Talán ellenségeit akarja megátközni, vagy egy napsugaras virányra gondolt ott a stájer hegyek között, a hol szerettei aggódnak miatta. Talán azoknak vágyna utolsó Isten hozzádot mondani. És nem bír szólni.

Milyen fájdalmas kín lehet! Milyen borzasztó gyötrellem lehet.

Nem szenved soká! Vékony sugárban távozik az élet ajkain keresztül. A piros vércseppek beszenyeznek aransujtásos egyenruháját. Hátra hanyatlak, szép arca elfakul és . . . meghal.

*

A távoli riadó zaja téríti magához a felnyire leolvadt huszárcsapatot. Sietve kell távoznok, mert nemsokára az egész tábor rajtuk ülhet. Még egyszer végig pillantanak a földön heverő élettelen tömegeken.

Ott fekszenek kenyeres pajtásaik.

Es a keményszívű katonák, kik az imént hidegvérrel öltek meg 20 embert, mielőtt a szekérral eltávoznának, egy alkalmatlankodó könnyecseppet morzsolnak szét kérges kezökkel s megindultam, mintegy bucsuzól rebegik.

— Ma ők, holnap talán mi. Éljen a haza! Az őrmester egy bus magyar nőtát dudult és a csapat élére állt.

ség zsörtölődő kellemetlenkedéseiben látja. Erős községi életnek kell lenni alapjait, mert csak a községi intézményekben testesülhet meg igazán a népek szabadságszelleme. Intenzív kultúrára kell végre fordítani a militarismus molochjának hozott annyi szükségtelen áldozatot. Mert ha érhető a haderő fokozása nagy misszióval bíró nemzeteknél, de hogy micsoda világeszmét képviselnek Ausztria szuronyai, azt senki sem tudná megmondani.

De e rendszer keresztülvitelére nagy férfiakra van szükség. A modern politikai áramlatok, fájdalom csak középszerű nagyságokat engednek érvényesülni, mert ezekre van szükség, hogy megalkuvó politikájukból kisszerű céljaik támogatását előmozdítsák. Pedig az ország megelégette már a középszerűségek kameleonszerű alakjait, a kik mindenkinél igazat akarnak adni, mindenkit ki akarnak elégtetni s azért senkit sem elégtének ki s a kiknek egyéniségük a pártérdek tönkfelegében elvész s kezdeményező erejüket megbénítja az az aggodalom, hogy nem sértik-e valamely klikknek vagy csoportnak érdekeit.

Nagy férfiakra vár, ismételjük, az ország, mert megunhatta már a politikai szélhámosság ama típusait, a kik a modern eszméknek csak ragyogásában szeretnek tündökölni, a helyett, hogy azokat valóban átérznék s a kik a helyett, hogy a nagy reformok hullámaiban megfürdőnének, ezeknek a hullámoknak csak a habjait nyaldossák. Nagy férfiakra vár az ország, mert a szatócok még sohasem regeneráltak nemzeteket; s csak a gondviselés által kiválasztott geniek lehetnek hivatva az elaltatott közvéleményt felrázni lethargiájából.

A delegáció

utolsó ülését ma tartotta, melyen összeegyeztették a magyar és osztrák delegáció tárgyalásának eredményét.

Az új osztrák kabinet.

Egy lista került a nyilvánosság elé, amely még nem a végleges kormányalakítás listája, pusztán azoknak a nevét tartalmazza, akik hajlandók a kabinetbe belépni. A lista a következő:

Koerber — elnökség és belügy.
Báró Welsersheimb — honvédelem.
Wittek — vasutügy.
Báró Spenk-Boden — igazságügy.
Hartl — közoktatásügy.
Böhm-Rawerk — pénzügy.
Giovannelli udvari tanácsos — földművelésügy.

Rezek — cseh miniszter.

Pientak — galicziai miniszter.

Funke, mint a baloldali klub-elnökök konferenciájának elnöke, tanácskozássra hívta össze mára a baloldali klubok elnökeit, hogy a küszöbön levő kormányváltozást megvitassák.

Délafrikai háború.

A délafrikai harcztér eseményei most lázas izgatottságban tartják Anglia közvéleményét. Az angolokat erős balsejtelmek gyötrik, mert nem tudják, hogy mi történt a Tugelánál? Megtörtént-e már Buller tábornok irányított ütközete a búrok főhadsergével? A hadügyminiszterium nem ad ki semmiféle hírostromot. De magán hírek azt mondják, hogy az ütközet megtörtént és az angolok ismét óriási vereséget szenvedtek.

Nagyon érdekes és az angol henczegéstől különösen elüt az a hang, amelylyel a búrok beszélgetnek a háborúról. Krügernek egy körleveléről van szó, amely tele van isteni hittel és bizalommal. A levél a búr tábornokokhoz van intézve és így hangzik:

„Isten segítségével annyira vittük az ügyünket, hogy most már bizvást remélhetjük, hogy kellő tetterővel és a Mindenhatóba vetett bizalommal eredményesen be fogjuk fejezni ezt a ránk erőszakolt harcot. Végig kutattam az egész bibliát, hogy valami mentséget találjak az angolok számára, de egyetlen mondatot sem találtam, amely igazat adna nekik. Olvassátok el a 33. zsoltárt. Ez volt ami kiinduló pontunk: mert való az ur igéje és minden cselekvénye hű, szerei az igazságot és méltányosságot, Isten jóvoltával tele a föld. Isten hisztotta meg a népek (az angolok) szándékát, meggátolta a pogányok tervezetét. Nem nagy sereg által győz a király, a vitéz nem szabadul meg nagy ereje által. Ime, Isten szemé azokon függ, kik félik őt, kik kegyelmét várják. Lelkünk várja az Istent, ő ami segítségünk és pajzsunk, mert benne vigad szívünk, mert szent nevében bizunk. Legyen Uram, kegyelmed mi rajtunk, amiképpen hozzád van reményünk. Az ellenségről ellenben a 83. zsoltárban van szó, amely ekképen szól: Tedd őket, az ő vezéreiket olyanokká, mint Orébot és mint Zeébet s mint Zababot és mint Szalmunnát, az ő fejedelmeiket, kik azt mondák: foglaljuk el magunknak az Isten lakhelyeit. Én Istenem, tedd őket olyanokká, mint a kerek és minémű a polyva a szél előtt, mint mikor a tűz az erdőt elégeti és mintha a láng a hegyeket felemészti. Akkép üldözd őket a szélvészszeddél és forgó szeleddel riaszd őket széjjel. Borítsd el őket gyalázzattal, hogy nevedet, Isten, keresék meg. Szegyenüljenek és háborittassanak meg mindörökre, piruljanak meg, hogy a te neved Isten, egyedül fölséges mind ez egész földön».

Krüger azután így folytatja: Az ellenség el akarja pusztítani területünket. Anglia pusztító műve olyan, mint az ördögnek Jézus egyháza ellen intézett támadása. A körlevél így végződik: Folytatni kell harcunkat az Ur nevében.

Mai tudósításaink a következők:

London, január 17. Fokvárosból egy sajtósági incidens jelentenek, mely vasárnap a székesegyházban folyt le. Az istentisztelet alatt, a melyen lord Robert is részt vett, egy ordináncz-altiszt lépett be, szalutált a lordnak és egy csomó táviratot adott át neki. Lord Robert átvette a táviratokat és a mig olvasta, a szertartás szünetelt. Csak a mikor Robert végzett a táviratok olvasásával, folytatták az istentiszteletet.

Modder-River, január 17. (Reuter). Ma reggel heves ágyuharcz folyt. A búrok több nap óta ma viszonyozták először az angolok tüzelését. Folyton olyan hírek érkeznek az ellenséges táborba, hogy az oranjei búrok a háboru befejezését óhajtják. Nemrég híre járt, hogy Bloemfonteinben Steyn elnök és Cronje jelenlétében gyűlés volt, a mely elhatározta, hogy ha az angolok január 17-ig nem támadnak, az oranjei búrok hazamennek. Hogy a búrok olyan nehezen tudják hadseregüket Spysfonteinben élelmiszerekkel ellátni, azt a vasuti összeköttetés hiányának tulajdonítják.

London, jan. 17. Az itteni esti lapok jelentik Jakobsdaléból a következőket: Számos szökevény és kaffer, a kik Kimberleyből a búr táborba érkeztek, beszélnek, hogy Kimberleyben az angol lakosság és helyőrség az utolsó élelmi adagokra van utalva és a fölmentésüket nem igen reménylik.

UJDONSAGOK.

Jogászbál.

Nagyvárad, január 17.

— Hej jogászbál, jogászbál!

Törzsökös táblabírák, szürkülő fejű ügyvédek kiáltanak így föl, mikor a nagyváradi jogászbál meghívóját veszik. A meghívó rojtos széle, pergamen lapja s az akadémia latin köriratos pecsétje rajta, — ódon gondolatokat ébresztenek a paragrafusok alkalmazásától kifáradt fejekben.

— Mi volt az én időmben a jogászbál! — magyaráztatják az ifju nemzedéknek, mely éppen menni akar fontos bevásárlásokat tenni az esti jogászbálra.

— Aztán mit vesz öcsém?

— Nyakkendőt, gallért, kézelőt, lákkcipőt stb.

— Persze, persze! Most már kiöltöztök mint egy mézeskalács báb, ragyog rajtatok minden. Az én időmben nem így volt, mikor a jogászbált tartottuk. Ott kedély volt bőven, meg összegyűlt nemcsak a város, hanem az egész megye fiatalsága.

A fiatal jogászyerek e morfondirozásokra pedig nem tud mivel válaszolni, mint hivatkozik rendezői mivoltára, sok ezer darab szétküldött meghívóra, egy vitorla nagyságu nemzeti színű lobogóra, mely havas esőben, szélben szüntelenül hirdeti, hogy január hó 18-án a Csarnok disztermében jogászbál lesz az 1900. évben, hivatkozik egy nagy összeg kocszi költségre is, egy bizonyos hangulatra a jogászbál iránt, mely általában nagynak és lelkesnek mondható.

Aztán vitatkozásba is bocsátkozik az öreg bátyjával. Elmondja neki, hogy mi volt a jogászbál hajdanta és mi most. Hajdanta ugyanis a farsangon volt egy jogászbál és egy megyei vagy kaszinó bál, a farsangot ezután temérdek sok magán jellegű házi multságok töltötték ki, a melyeken szintén jogászok szerepeltek.

— Meg volt sok hivatalnok is — pótolta ki az öreg bácsi a jogász rendező mondókáját.

— Ugyan bátyám, hisz' hajdanta előbb házasodtak és azután kerestek hivatalt, — vette ellen a jogász gyerek gunyos mosolylyal.

Most nem csak a jogász és kaszinó bálak vannak, hanem minden egyes s a számtalan társaskör rendez egy-egy bált, vagy táncmultságocskát. A mulatni vágyók nagy csapatja úgy megoszlik több felé s kifárad annyi multságban. Ha Budapestet az ezer kávéházak városának nevezik azok a bizonyos angol utazók, ugy Nagyváradot bizvást az ezer egyletek városának nevezhetnék el.

— Hanem azért még most is mindig a jogászbálaké az első virág, a város és megye fölserdült leányait ide hozzák bemutatni az arany ifjuságnak. Itt érintik először a valódi bálterem parkejét, a mamák itt teljesítik először a nagy figyelmet és fáradságot igénylő garde dam-i tisztet s itt szakad az első sóhaj az atyai keblekből az elköltött bál költségek után.

A kis jogászrendező tüzzel elszavalván mondókáját a jogászbál érdekében — hirtelen távozni akart, a nagybácsi azonban megállította futtában.

— Hát öcsém, milyenek a kilátások?

— Szédítő szép és nagyszerű bátyám.

— Hát a táncrend milyen lesz?

— Na erről már a legnagyobb sajnálatomra nem mondhatok semmit. Az összes ed-

digieket felülmulja szépségben és eleganciában. Zseniális ötlet. Nagy meglepetés készül — és ezzel elrohant.

Az öreg törzsökös táblabíró pedig még kérdezett volna valamit, de már nem volt kitől. Oda állt tehát az ablakba, letörülte a vizpárát és onnan nézte, hogy mint rohan az esti jogászból egyik snájdig rendezője a hig havas locs-pocsban, száguldozó bérkocsik nehezen döcögő társzekerek előtt be egyenesen egy divatáru kereskedésbe. Még azt is látta az ablak üvegen keresztül, hogy mint hajlonganak a kereskedősegédek a nap hőse, a jogász ur előtt, kinek karján annyi sok bálozni kezdő kis baba fog libegni este a Csarnok teremben. S azután derűs mosolylyal fordult el az ablaktól.

— Boldog fiatalság. Megnézzük a gyermekeket estére.

Szilánk.

TAJÉKOZTATO.

A muzeum az egész téli idő alatt zárva.

Jan. 18. Szintgyi bizottság ülése.

Jan. 21. A Polgári takarékpénztár részvénytársaság közgyűlése d. e. 11 órakor.

Jan. 21. Reálisták matinéja.

Január 28. Értekezlet a városház építése ügyében d. u. 8 órakor.

Jan. 28. Rét Népkör közgyűlése

Február 1. Joghallgatók felolvasó estélye Margittán.

* **Az új városház építése.** Az új városház építésének kérdése mind jobban előtérbe lép, különösen *Rimanóczy* Kálmán építésznek azon terve folytán, hogy az új városházát akként építsék fel, miszerint a földszintjén levő boltok, sörház stb. annyit jövedelmezne, hogy az egész építési összeg törlesztése és kamata kitelnek belőle. Dr. *Bulyovszky* József polgármester a városháza már régebbi terveit tárgyalásra hozza, a melyre szakértőket is meghívott. Az értekezlet január hó 28-án délután lesz a városháza nagytermében.

* **A nagyváradai jogászok Margittán.** A nagyváradai kir. kath. jogakadémia önképző és olvasó egylete egy régebbi ülésén elhatározta, hogy a tél folyamán a vidék egyes városaiban felolvasásokat fog rendezni. E határozat értelmében az első felolvasás február hó 1-én lesz Margittán a margittai kaszinó közreműködése mellett, a »Margit« szálló termeiben 2 korona belépti díj mellett. A felolvasás műsora a következő:

1. Megnyitó beszéd. *Medvigy* Gábor.
2. Felolvasás. *Ormay* Lajos.
3. Szavaltat. *Sabó* Mihály.
4. Humoreszk. *Fapp* János.
5. Költemények. *Nagy* Endre.

A felolvasásra a meghívók a napokban már szétküldtetnek.

* **Királyi adományok.** A király a kövesdi görög szertartású katolikus hitközségnek két száz, a klucsárkai görög szertartású hitközségnek szintén kétszáz forintot adományozott templom építésre saját pénztárából.

* **A Zöldfa bérlete.** Már korábban felmerült az eszme, hogy a városi hivatalokat a Zöldfa szállodában helyezhessék el s e végből *Czeplédy* Sándorral a bérletet felbontsák. *Komlóssy* József gazdasági tanácsost bízták meg, hogy *Czeplédy* Sándorral lépjen a bérlet felbontására nézve érintkezésbe. Az egyezkedés azonban ekkor nem sikerült. Tegnapi aztán *Czeplédy* Sándor egy beadványt intézett a városi tanácshoz, amelyben felajánlja, hogy hajlandó a szálloda bérletétől május hó 1-én visszalépni, ha a város a berendezésért kárpótlásul 26,000 frtot fizet s azonkívül a vendéglőt és kávéházat ingyen át-

engedi részére a bérleti idő lejártáig. A városi tanács megbizta *Komlóssy* Józsefet, hogy újból lépjen érintkezésbe *Czeplédy*vel, hogy minden kárpótlás nélkül hajlandó-e a szállodát átadni s a kávéházat és vendéglőt évi 5000 frt bérért megtartani? Így természetesen óriási különbség van a *Czeplédy* ajánlata és a városi tanács feltétele között.

* **Szobrot Madáchnak!** Nógrádvármegye székhelyének, Balassa-Gyarmat városának képviselőtestülete legutóbbi ülésén nagy lelkesedéssel elhatározta, hogy a vármegye nagy fiának, *Madách* Imrének Balassa-Gyarmaton felállítandó szobra érdekében országos mozgalmat indít. *Madách* Imre tudvalevőleg Alsó-Sztrégován született, Nógrádban kezdte pályáját mint aljegyző, majd jegyző, főbiztos lett és éppen abban az esztendőben, mikor az *Ember tragédiája* megjelent, 1861-ben, Balassa-Gyarmat országgyűlési képviselőjévé választotta *Madách*ot. Pihenni is Alsó-Sztrégóvára tért vissza. De a szűkebb hazát hálájában az egész ország kell, hogy támogassa.

* **Sikos a járda.** Az olvadás következtében reggel s este mikor hideg van s az elolvadt hó megfagy a járdák igen sikosak, a házigazdák pedig keveset törődnek vele. Tegnapi este ennek következtében szerencsétlenség is történt. Az uri utcán egy öreg nő megcsuszott, elesett s az egyik lába eltört. A rendőrség most sorra vizsgálja az utcákat s ahol a járda nincs behintve, a házigazdát szigorúan megbünteti.

* **Kubelik Jan.** A fiatal hegedű óriás *Kapovárótt* óriási sikerrel hangversenyezett, érdekes volt, midőn hangverseny után a közönség úgy megostromolta a fiatal művészt autogrammokért, hogy valóságos kordonnal kellett őt körülzárni.

— Midőn vacsora közben szó esett a lelkesedésről, mely a jelenlevőket elfogta, a szerény mester így felelt:

— Ó, én még nem vagyok megelégedve magammal.

— Miért, mester?

— Én azt hiszem, hogy mindezt még tökéletesebben el lehet játszani

— Mennyiben?

— Ugy főfogás, mint technikai kivitel tekintetében.

Aztán a szüszavú, szerény *Kubelik* csodálatos módon beszédessé vált és törött németiségével iparkodott állításait kifejteni.

* **Szoba tűz.** Kedden éjszaka könnyen végzetesen végződhet szoba tűz volt egyik előkelő családnál. Az egyik szobában, hol három kis gyermek alszik a dajkával, a butor meggyuladt. Az égő butor füstje mindjobban terjedt s az alvó gyermekek nem ébredtek fel rá s így bizonyára megfuladnak, ha a szomszéd szobában alvó szülők a füstre fel nem ébrednek s ki nem mentik a gyermekeket. A gyermekeknek így semmi komolyabb bajuk nem történt. A kivonult tűzoltóság a tüzet csakhamar lokalizálta.

* **A 80,000 koronás nyeremény.** Az elmúlt évben tudvalevőleg az osztály-sorsjáték VI-ik húzásán a 400,000 koronás főnyeremény egy negyedrészt dr. *Terner* Béla orvos nyerte. A 80,000 korona nyereményt azonban *Gyagyovszky* János, a Püspök-fürdő volt gondnoka perrel támadta, követelvén a nyeremény felét: 40,000 koronát, mert állítólag a nyerő egyegyed sorsjegyet közösen vették. A perbeli összeg biztosítására *Gyagyovszky* János ügyvédje: dr. *Dési* Géza zárlatot kért, a mit foganatosították is a 40,000 koronát nem fizették ki dr. *Terner*nek. A kir. törvényszék a tárgyalás folytán a zárlatot feloldotta. Ezen végzést a fel-

peres ügyvédje meglebbezte, a kir. tábla azonban, *Imrik* Péter táblabíró referálása alapján a kir. törvényszéknek a zárlat feloldására vonatkozó végzését helyben hagyta. Dr. *Terner* Bélát a perben dr. *Telétleni* Ármin fővárosi ügyvédnek itteni megbízottja, *Szokoly* Tamás ügyvéd képviseli.

* **Felhívás.** A közelmúltban Szatmáron elhalt *Jandrisies* János apátplébános, nyug. főgimn. tanár diszes siremlékére 1000-nél több élő tanítványa a társadalom minden körében gyűjtést indított. A gyűjtő bizottság ez ügyben szétküldte felhívásait, mivel azonban sokan vannak a tanítványok közül, kiknek tartózkodási helyét nem sikerült megtudni, ez uton is kéri mély tisztelettel az érdeklődőket, hogy aki a kegyeletes emlékhöz az ünnepeket jeles tanár s apátplébános iránt való tiszteletből hozzájárulni óhajt, küldje szives adományát a gyűjtő bizottság pénztárához a következő címre: Unger István, Szatmár, Eötvös-utca 5.

* **A napi piacok szigorítása.** Nagyváradon is éppen úgy mint másutt, a napi piacokon nemcsak élelmiszereket, hanem ipari és főleg házi ipari cikkeket is árulnak. Ez ellen küldött most szét egy körrendeletet a miniszter, amelyben eltiltja a napi élelmi piacokon az ipari cikkek árulását. A városi tanács a miniszteri rendeletet szigorú végrehajtás és a napi piac ellenőrzése czéljából kiadta a rendőrkapitányi hivatalnak.

* **Egy örült vérengzése.** Lehotáról írják: tegnap ott nagy vérengzést vitt végbe *Podolányi* Antal jómódu földműves, a kin hirtelen kitört az örütség. *Podolányi* már pár hét óta zárkózott, szótalan volt, ha ennek okát kérdezték tőle, mindannyiszor főfájásról panaszkodott. Tegnapi reggel még nyugodtan költötte el reggelijét s rá nemsokára hirtelen lekapta fegyverét a falról s azzal előbb a cselédlányra, majd pedig hirtelen befutó feleségére lött. A zajra a szomszédok összefutottak és *Podolányi*t le akarták fogni, de ekkor egy nagy kést kapott fel az asztalról s azzal neki rontott a szomszédoknak, a kik közül *Huszák* Mártont a karján és hátán, *Vagács* Ferenczet pedig a mellén súlyosan megsebesítette. Végre sikerült az örült embert nagy nehezen ártalmatlanná tenni, a kit megkötözve szállítottak Budapestre az örültek házába. *Podolányi*né és a meglőtt cselédlány állapota aggasztó, életben maradásukhoz alig van remény.

* **A Hunyady malom nem jár.** A nagyváradai László és Hunyady malmok örökébe lépett »Egyesült László és Hunyady gőzmalom ipar részvénytársaságnak« az alakulás óta csak egyik, a régi László malom működik, a többi telepeken az üzem szünetel. A társaság igazgatósága most kiakarta terjeszteni az üzemet, olyképpen, hogy a Hunyady malom telepén is megkezdetik a munkát. A Hunyady malom nagy telepét fel is szerelték teljesen, sőt mintegy 40,000 frt értékű búzát is beraktároztak a telepen az őrlésre. A napokban kellett volna megindítani a malmot, de közbejött a buza piacon beállott változás, amiért az üzembévételt későbbi időre halasztották. A Hunyady malomban felhalmazott búzát most a László malomba hordják át feldolgozás végett. Az új malom megindításának elmaradása károsan hat munkás viszonyainkra, mert sok munkás kéz eszik a keresettől.

* **A bebiztosított szivarok.** Több ezerre menő szivart vett még tavaly egy élelmes polgár és bebiztosította őket tűz ellen egyik jobbnevű biztosító társaságunknál; pontosan fizette érték az esedékes illetéket, míg csak el nem szitta a szivarokat. A napokban levelet kap a biztosító társaság tőle, hogy fizesse ki a biztosítási összeget, mert a szivarok tagadhatalanul tűz által pusztultak el. Egyben azzal is fenyegetőzött, hogy ha a társaság vonakodnék a szerinte méltányos követelésnek eleget tenni, — a kötvényileg vállalt kötelezettségek

nem teljesítése miatt — pert indit. Az igazgatóság udvarias hangon válaszolt, a mennyiben elismerte az igazát, hogy a szivarok tűz által pusztultak el és hajlandók is kifizetni a tüzkárt, kénytelenek lesznek azonban büntető följelentést tenni ellene **szándékos gyújtogatás** miatt; szíves választ várja, hogy föntartja-e követelését. Hasztalan vártak azonban, mert a túlélelmesnek indult biztosító fél erre már nem tudott kádenziát.

* **Tanítónői kinevezés.** A vall. és közoktatásügyi m. kir. miniszter **Balogh** Erzsike okl. tanítónőt Jászó-Mindszentre (Abauj m.) állami tanítónőnek kinevezte.

* **A pinka-miskei plébános.** Rég elfelejtett rejtelmes ügyet elevenít föl egy szentszéki idéző levél, mely **Hengge** Alajos Szombathely egyházmegyei áldozópapot, csatári apátot és pinka-miskei plébánost fölhívja, hogy jelenjék meg **Veszprémben**, a püspöki szentszék előtt, hová pörbe idézte a szentszéki ügyész. Így szól az idéző levél:

A veszprémi püspöki szentszék fölhívja **Hengge** Alajos Szombathely egyházmegyei áldozópapot, csatári apátot és volt pinka-miskei plébánost, hogy a szentszéki ügyész által ellene indított pörben jelenjék meg Veszprémben április 20-án reggel 9 órakor a püspöki szentszék előtt, mert különben kihallgatása nélkül fog a szentszék ítékezni.

Hengge Alajos esetéről sokat beszéltek és sokat irtak az újságok másfél évtizeddel ezelőtt. Körülbelül tizenöt éve annak, hogy feljött a fővárosba s a **Magyar Király**-fogadóban levő szállásáról azzal távozott el, hogy fáj a feje, kimegy a Duna partjára, a friss levegőre. Azóta nem látták többé s hír sem érkezett róla. A rendőrség is hiába kutatta a nyomát, pedig sokáig foglalkozott az esettel. Büntettet sejtettek a dologban, felkutatták a Duna mélyét, hátha holtestét megtalálják, gyanus emberek egész sorát tartóztatták le; — semmi, de semmi nem derült ki, hogy hová tűnhetett a plébános. Épp akkortájt a főváros közbiztonsága igen rossz lábon állott s ismételve megessett, hogy vidékről vagy idegenből jöttutasok nyomtalanul eltűntek, gonosztevők kezébe kerültek. Az volt az általános vélekedés, hogy **Hengge** Alajos is ilyen módon pusztult el, maga a rendőrség is ezt a gyanút táplálta, de mert pozitív nyomra csak nem tudott akadni, végül lezárta a nyomozás aktáit. Az évek hosszú sora múltán sem tért vissza még az eltűnt apát és nyoma sem derült ki, hogy hova lehetett. A plébánia élére azóta más pap állott, de az egyházi hatóság azért egyre várta papja visszaérkezését. Most aztán, mikor reménye sincs már, hogy kitudódjék, mi lett a szerencsétlen lelkészből, a veszprémi szentszék ügyésze megindította az utolsó szomorú eljárást: pörbe idézte **Hengge** Alajost, hogy így hivatalosan megállapíthassa: az élők közt van-e még, vagy csakugyan el kell-e fogadni a védelmet, hogy gonosz emberek pusztították el rejtelmes s ma már kifürkészhetetlen módon.

* **A babona áldozata.** Végzetes tévedésnek esett áldozatul **Tóbiás** Mihály szeghalmi lakos, a kinek az volt a gyengesége, hogy végtelenül szerette a szeszest italokat. Felesége többször kérte, hogy hagyjon fel az ivással, mert kis vagyunkjukat már majdnem el itta. **Tóbiás** azonban sem a szépszó, sem a könyörgés nem használt, ivott tovább s rendesen berugva tért haza. E napokban valami cigányasszony vetődött **Tóbiásék** házához, a ki ajánlkozott, hogy ő tud olyan szert csinálni, a mitől a részeges **Tóbiás** felhagy az ivással. **Tóbiásné** örömmel fogadta az ajánlatot s megegyezett a cigányasszonnyal öt forintban, melynek fele volt fizetendő, a mikor az orvosságot a cigányasszony el hozza, a másik fele pedig, ha az orvosság hasznosnak bizonyult. Másnap a cigányasszony elvitte **Tóbiásné** az orvosságot s megkapta a 2 frt 50 krt. **Tóbiás** az orvosságot utasítás szerint két deci pálinka közé keverte s másnap reggel oca adta a férjének. **Tóbiás**, a ki már meg volt szokva ahhoz, hogy minden reggel a pálinka várja az ébredését, gyanútlanul hajtotta fel az üveg tartalmát, de úgy tíz óra tájban rosszul lett. A felesége megijedt, mégis elfutott és orvost

hozott, a ki midőn megérkezett, már csak a halált kon találhatta. Az orvos észrevette, hogy **Tóbiás** mérgezésnek lett áldozata, ennél fogva a hullát beszállította a község halottas-kamrájába, a hol a bírósági kiküldött jelenlétében felboncolták és mérgezést állapítottak meg. Az asszony ekkor töredelmesen elbeszélte a cigányasszonnyal történt megállapodásukat és hogy mit adott be férjének. A cigányasszony, a ki nesztét vette a dolognak, nyomtalanul eltűnt. Most a csendőrség mindenfelé keresi **Tóbiásné** letartóztatást és átadták a bíróságnak.

* **Meggyilkolt vándorló.** E hó 14-én délután **Tatár-Szt-György** közelében az országúton egy meggyilkolt vándorló holtestére akadtak, a ki végtelenül össze volt vagdalva és szurkálva. Ugy látszik, hogy elkeseredett küzdelmet fejtett ki ellenfelével, mert a hullá körül nagy vértócsát találtak s ezen kívül a hullá kezei, valamint a melle több helyen össze volt szurkálva. A hullát bevitték a község házához, de semmifele iratot nem találtak nála, a miből személyazonosságát megállapíthatták volna. A községbeliek közül többen láttak aznap reggel két vándorlót a községen áthaladni s ruházatról az egyikben a meggyilkoltat vélték felismerni. A csendőrség megindította a vizsgálatot.

EGYESÜLETEK.

Felolvasás Várad-Velenczén. A várad-váraljai és velencei Népkörben *folyó hó 20-án*, szombaton este felolvasó-estélyt rendeznek, melyen a felolvasást **Nagy** Endre hírlapíró fogja tartani. A felolvasáson kívül **Weisz** Malvin czimbalomjátéka, **Gara** Ákos és **Kovács** Jenő szavatai fogják betölteni az estély érdekes műsorát. A felolvasás után táncz lesz. Belépti díj 1 korona.

Igazságszolgáltatás.

Korona érték számítás a törvényszéken.

Az új kötelező számítás mindenfelé sok galibát okoz, mert sehog sem tud a község beleszokni. Így sok bajt okoz a törvényszéken is. Az ez évben beadott keresetek, végrehajtói kérvények s más beadványok rendszerint forintokban beszélnek, szintugy forintokban van felszámítva a költség jegyzék is. Ezeket a beadványokat a törvényszékről a feleknek vissza adják s felhívják, hogy követelésüket korona értékben számítsák fel. Ez ter méztesesen óriási munka.

A nagyvárad kir. tábla kitűzött ügyei.

Előadó: **Molnár Géza.**

- 4330 Maruk Mihály lopás.
- 4363 Krecz Györgyné testisértés.
- 4364 Pántis Vaszali testisértés.
- 4413 Kondrovits Mitru testisértés.
- 4414 Krecsunny Péterné testisértés.
- 4346 Mészáros Istvánné testisértés.
- 4347 Kis Istvánné rágalmazás.
- 4348 Kolop Ferencz testisértés.
- 4376 Szferele Mari lopás.
- 4377 Mermere Miklós testisértés.
- 4385 Pelle László testisértés.
- 4386 Jámbor Ferencz testisértés.
- 4389 Kasza Gyula Rezső kazán-rendőri kihágás.
- 4390 Gulácsi György rendőri kihágás.
- 4424 Csobolya Gyulika lopás.
- 4465 Csobán Mihály testisértés.
- 4466 Molnár László anyakönyvi kihágás.
- 4467 Kluger Adél lopás.

Előadó: **Dr. Marienescu Athanas.**

- 2899 Nagy Mihály — Pap Eszter.
- 2900 Ur Erzsébet — Akos István.
- 2913 Fekete Juliánna — Kardos Elek.
- 2931 Beregszászi Sándor — Felföldi Róza.
- 2932 Szilágyi Károly — Szatmári Eszter.
- 2933 Tar Sára — Benedek Ferencz.
- 3062 Lovasberényi Mathild — Reiner Ignác.

Előadó: **Dobosfy Alajos.**

- 2580 Csobán György — Szekáre Juon.
- 4581 Szferele Oana — Mócz Onucz.
- 8598 Burle Mitru — Máda Anna.
- 2653 Demján Péter — Demján Demeterné.
- 2686 Hrabovszky Lajosné — Juhász Györgyné.
- 82 Mátra-körösvideki vasut — Kötégán közs.

Előadó: **Bócz Géza.**

- 2448 Banes Vaszáné — Krecsunás György.
- 2495 Özvegy Jámbor Sándorné — Jámbor Sándor.
- 2513 Turi László — Turi Gábor.
- 2565 Özv. Harasztosi Sándorné — Özv. Barát Bálint.
- 38 Lakatos István hagyatéki ügye.
- 3498 Molnár Albert hagyatéki ügye.
- 3569 Kornacker Márton hagyatéki ügye.
- 3625 Balogh János hagyatéki ügye.

Előadó: **Dr. Gedeon László.**

- 1714 Sst.-Miklós volt urbéres lakosainak birtokszabályozása.
- 1876 Ardelean Alexandru — Alb György.
- 3635 Isztin György — Isztin Zsófia.
- 3724 Kovács József — Ertsey Géza.

IRODALOM.

Irodalmi pályázat. A magyar kath. tanítók országos bizottságának tanügyi tanácsa a magyar kath. népoktatás kilencszázados történetének megírására ezennel pályázatot hirdet. A művet a közép és felső oktatás történetének mellőzés vel és csak szükség esetén való érintésével olyan módon kell megírni, hogy ez nemcsak a nagyközönségnek hü képet nyújtó érdekes olvasmányt képezzen, hanem, hogy a kath. tanítóóság abból magasztos hivatására lelkesedést merithessen. A munkának 10—12 (nagy oktav) nyomtatott ivre kell terjednie. — Az abszolút becsű munkások tiszteletdíja egy ezer korona. A munka tulajdonjoga a szerzőé marad, ha pedig a tanügyi tanácsnak engedi a kiadást a szerző, ez a tiszta haszonból 50%-ot kap. — A mű megírására pályázni kívánók sziveskedjenek a munka szelleme, tartalma és beosztásáról kellőleg tájékoztató tervezetet készíteni, e tervezetnek egy fejezetét a munkába megjelenésre szánt teljes kidolgozásban megírni és az *alantírt elnökségnek 1900. évi február hónap végéig beküldeni.* — Aki a legtöbb reményre jogosító tervezetet fogja beküldeni, azt bizza meg a tanács a munka megírásával. — A teljes művet 1900. évi december 1-ső napján kell beküldeni. — Kelt Budapesten, a tanügyi tanácsnak 1899. évi december hónap 10-ik napján tartott üléséből. Dr. **Steinberger** Ferencz, nagyvárad i. sz. kanonok, a magyar kath. tanítók országos bizottságának elnöke.

S P O R T.

Körvadászat. Ha az idő kedvező lesz, igen sikeresnek ígérkező körvadászat lesz vasárnap Nagy-Harsányban. A nagyvárad vadásztársaság minden évben rendez Nagy-Harsányon körvadászatot, amely mindig fényes eredmény-

nyel végződik. Így remélik, hogy az idén is jól fog az sikerülni, ha csak a rossz idő lehetetlenné nem teszi annak a megtartását.

MULATSÁG.

FARSANGI NAPTÁR:

Jan. 18. Jogász-bál a kereskedelmi csarnokban.
Jan. 20. A Várad váraljai és Velencei Népkör estélye.
Jan. 22. A nőegylet thea-estélye a Zöldfában.
Jan. 27. Tiszti estély.
Jan. 28. Ev. ref. bál Várad-Velenczén.
Jan. 29. Kereskedő ifjak táncestélye.
Febr. 3. A katolikus kör táncestélye a kereskedelmi csarnokban.
Febr. 4. Az első általános munkás betegsegélyező egylet táncestélye a Zöldfában.
Febr. 4. Posta-altisztek táncestélye a Sasban.
Febr. 17. A nőegylet kalikó bálja.
Febr. 11. Református bál a Sasban.
Febr. 24. Tiszti estély.
Febr. 27. A jogászok táncestélye a kereskedelmi csarnokban.

Református táncestély. A nagyváradi ev. ref. egyházközség közszükségleteinek költségeire 1900. évi február hó 11-én a Fekete Sas szálloda nagytermében zártkörű táncszünetet rendez. Belépő-jegy személyenként 2 korona. Kezdeté 8 órakor. Jegyek előre válthatók a meghívó előmutatása mellett a Biharmegyei Casinó, az Iparos-kör és a Polgári kör helyiségeiben, továbbá Pauker Dániel, Fehér János és Kiss Károly urak üzletében és a pénztárnoknál. Felülfizetéseket a jótékonycselekedések érdekében a bizottság köszönettel fogad.

Dr. Ritoók Géza az intéző bizottság elnöke. id. Nagy Lajos, Daday József ellenőrök. Fűredi László pénztáros. Bary József, Bessenyei Elemér, Bordé Ferencz, Biszterszky Elemér, Bagdi István, ifj. Bereczki Sándor, Bányai István, Bogdin József, Csák Máté, ifj. Cser János, Czeglédi Jeremiás, Darvassy Lajos, Debreczy Imre, Domokos Károly, Daday József, Deák Imre, Dr. Fráter Imre, Fűredi László, Gyöngyössi Gyula, Harmathy Károly, Hegyessy Márton, Horváth Ferencz, Homolya István, Dr. Kazay Kálmán, Dr. Kiss Béla, Kiss Elek, Keztyüs János, Kurovsky Ferencz, Kenéz Sándor, Lázár Márton, Mezey Mihály, Milye Gyula, Mátéh Lajos, Mészáros József, Miskolczi Árpád, Miskolczi Barna, Dr. Miskolczi Ferencz, Dr. Mór Pál, Mokri János, id. Nagy Lajos timár, Nagy Károly, Nagy Lajos szücs, Nagy Zsigmond, Nagy József bíró, Nagy József mizoló, id. Nagy Lajos e. h. j., Némethy Károly, Nánágy Károly, Olasz Gyula, Osváth Lajos, Dr. Perjessy Mihály, Puskás Lajos, Pál János, Ritoók Zsigmond, Rátkay József, Szunyogh Péter, Serdült Bálint, Szemes Imre, Sulyok István, Szőke János, Dr. Szabó György, Szunyogh Loránd, Tatár Zoltán, Tarsoly Ferencz, Tikos András, Tokalyi Mihály, Udvarhelyi Béla, Dr. Várady Zsigmond, Dr. Váry Szabó Béla az intéző bizottság tagjai.

Dr. Thury Kálmán a táncrendező bizottság elnöke, Thury László, Puskás Béla háznagyok, Biszterszky Iván, ifj. Milye Gyula jegyzők. Altnóder Béla, Ablonczy Pál, Baróthy Pál, Bágya Odón, Dr. Bartha László, Bereczky László, Bona Kálmán, Dr. Cziffra Kálmán, Cseresnyés Béla, Dr. Dési Géza, Damjanovich Miklós, Eleméry Ferencz, Eressey Péter, Fekete József, Ficzek Emil, ifj. Frankó Endre, Fráter Emil, Gyenge Béla, Giraud Árpád, ifj. Gyöngyösi Gyula, Halász Lajos, Hegyesi Pál, Hollmayer Béla, Jankovits Tihamér, Juhász Károly, ifj. Kenéz Sándor, Knapp Lajos, Küttel Károly, ifj. Mátéh Lajos, Márton István, Major Ferencz, Mészáros Károly, Medvigy Gábor, Medvigy István, Misley Kálmán, ifj. Nagy Lajos, Nagy Endre, ifj. Nemes Ferencz, ifj. Nagy Károly, Oláh István, Olasz Béla, Papp János, Pognár Ernő, Prileszky Pál, Dr. Percezel Adolf, Szabó Bertalan, Sz. Sebő Mihály, Sztachó Lajos, Szokoly Tamás, Szemes Ferencz, Dr. Szöllősi Ernő, Tóth Ferencz, Thury Károly, Dr. Thury Endre, Thury László, Tompa György, Tarsoly János, Dr. Waldmann Béla, Dr. Wawreck Kálmán a táncrendező bizottság tagjai.

REGÉNY-CSARNOK.

Ötszázezer dollár jutalom.

Regény.

Irta: Fernand-Hue.

46

Francziából fordította — Ó.

E perczen egy búr lépett be a sátorba és jelentette:

— Ezredes ur, Mutassza a tábor előtt áll és beszélni szeretne a nagy főnökkel.

— Bizonyára nagyon szívére vette Cornelius fenyegetését és most hódolatát akarja kifejezni. Vezesd be.

Azután a két búrhoz fordult:

— Fogadjuk méltóképpen a főnököt; vegyük fegyvereinket és foglaljunk helyet a sátor előtt.

Mindhárman puskáikat véve a sátor ajtaja elé mentek. Középen leült egy székre Serpa Pinto, két oldalt Cornelius és Ferencz. Nemsokára megérkezett Mutassza s mélyen meghajolt az ezredes előtt:

— Mutasszát mepcsalták az angolok, Mutassza hitt nekik és harcsoaival N. Bombo ellen indult. Utközben azonban találkozott a fehér főnökkel, a ki kinyitotta szemeit és Mutassza vizatér falujába.

— Mutassza jól teszi, ha megemlékszik a fehér főnök szavairól, felelt az ezredes. Én beszélni fogok a fehérnek nagy főnökével és ő megbocsátja Mutassza lázadását.

Az ezredes egy intésére egy katona egy oroszlanbört hozott elő és felszóllította a négert, hogy üljön le.

— Hogy hebonyítsa Mutassza, hogy nincs összeköttetésben az angolokkal, hozott őt angolt, kiket a Zambézi partján fogott el.

— Angol foglyokat hozott? kiáltott az ezredes.

— Igen.

— Hol vannak?

— A táboromban.

— Vezesd elő őket.

Mutassza eltávozott.

— Tulságos buzgalom, szólt az ezredes. Mit csináljak most ezekkel a foglyokkal. Ha meg tudják Lisszabonban, még bajom lehet belőle . . .

— Itt vannak, szólt Ferencz.

Csakugyan, a foglyok, négerektől környezve megérkeztek. Mikor közelebb jöttek, Ferencz felkiáltott:

— Az én amerikai utitársaim! Felugrott s azonnal a parancsnokhoz sietett.

— Ferencz! kiáltott ez.

— Ni a mi vezetőnk! szólt Péter is; még sohasem örültem úgy meg az ön becsületés ábrázatjának, mint most.

Az ezredes és családja elé mentek. Mutassza nagyon elcsodálkozott hogy a foglyait olyan szívesen fogadták siátva, hogy itt már rá nincs szükség, eltávozott.

— Ha megengedik, szólt Ferencz, bemutatatom önöket egymásnak: Serpa Pinto ezredes, az afrikai portugál birtokok kormányzója; barátom és honfitársam Cornelius. Parr kapitány az Egyesült Államok tengerészetéből. Lesz szíves parancsnok ur családját az ezredesnek bemutatni?

— Unoka öcsém Morton György; unoka-hugom, Margit; Dover ur, Londonból, és utitársunk és matrózom Aubert Péter.

— Egy angol! sugta Cornelius barátja fülébe, erről nem szóltál nekem.

— Nem ismerem, akkor még nem volt velük.

— Bocsanatot kell öntől kérnem, szólt az ezredes azon sok kellemetlenségért, melyben ezen benszülöttek részesítették; de remélem nem bántak nagyon durván önökkel.

— Oh nem, sőt örülök, hogy önrel találkozhattam; olvastam utazásuknak leírását, ismerem céljait, s mondhatom, hogy szívvel-lélekkel együtt érzek önrel.

— Köszönöm parancsnok ur.

Majd Margit felé fordult.

(Foly. köv.)

TAVIRATOK

A börzeadó javaslat.

Budapest, január 17. (Saját tud. táv.) Politikai körökben nem kis feltűnést kelt most azon hír, hogy az oly soká tervezgetett börzeadó javaslat az idén elmarad. A hír megfelel arra is, hogy miért marad el: — mert a börze jelenleg pang. Tehát várjunk jobb időket, a mikor majd a börze virágzik s akkor terheljük meg adóval.

Ausztriai helyzet.

Ausztriában a Willek-miniszterium agóniája még egyre tart és valószínűleg még nagyon soká fog tartani. A Körber-kabinet kinevezése ugyanis csak akkor fog bekövetkezni, ha az új miniszterelnököknek elég garanciája lesz arra nézve, hogy a németek és csehek békéltetési tárgyalásai eredményre fog járni. Ez pedig még soká fog tartani, ha ugyan egyáltalában lehetséges lesz ezeket az egyezkedési tárgyalásokat olyan mederbe terelni, hogy azok a sikernek halvány fényével kecsegtessenek. Ha ez nem sikerül Körbernek, aki most szorgalmasan tárgyal a pártok vezető férfival és azokkal a férfakkal, akiket kabinetjébe fel akar venni, akkor missziója már eleve meg hiúsultnak tekinthető és nem is kapja meg ki nevezését. Ez esetben valószínűleg Gautsch lesz az osztrák miniszterelnök.

Körber politikai egyéniségéről nagyon keveset tudunk, de amit tudunk, az nem nagyon biztató. Politikailag szintelen osztrák bürokrata, aki születésére és nevelésére német ugyan, de sem a csehek, sem a németek irányában nem angazsálta magát. Egyet azonban pozitíve állítanak felőle. Azt tudniillik, hogy nagy ellensége a magyaroknak. — Ez az egyetlen hír előzi meg Ausztriának jövő emberét, akinek feladata lesz a Magyarországgal való kiegyezést véglegesen rendezni, Magyarországgal együtt az új autonóm vámtarifát megcsinálni és a lejáró nemzetközi kereskedelmi szerződéseket meghosszabítani.

Bécs, jan. 17. Politikai körökben biztosra veszik, hogy a Körber kabinetnek, kereskedelmi minisztere Ausztria-Magyarország volt szófiai nagykövete, báró Call lesz.

Az arábiai zavargások.

Konstantinápoly, jan. 16. A legutóbb jelentett arábiai zavargásokról ujabbant az jelentik, hogy Abdul Kerim basa 25,000 ezer főnyi törzse, a mely Baszora vilajetben lakik, lázadt fel a katarai török kajmakám ellen, aki sohasem tudta eléggé megővni tekintélyét ennél a törzsnél. A lakosság megnyugtatóására Nakib ul Esráf baszora ulemát, a mekai seriff helyettesét küldték oda sok katonasággal. Azonkívül Abdul Kerim basának itt időző fiát atyja és a törzs vénei számára való kitüntetésekkel és pénzbeli ajándékokkal haza küldték.

A német-angol egyezmény.

Lisszabon, január 16. A kamara mai ülésén Peiga-Bedrao külügyminiszter egy hozzáintézett kérdésre ismételte a német-angol egyezményre vonatkozó legutóbbi nyilatkozatait és hozzátette, hogy a portugál kormány kijelentette, hogy gyarmataiból nem ad el, nem enged át és nem ad bérbe semmit sem. (M. T. L.)

A szamoai egyezmény.

Washington, január 16. A szenátus jóváhagyta a Szamoa-ra vonatkozó szerződést.

KÖZGAZDASÁG.

A kamatláb kérdése szüntelenül napirenden van s a legközelebbi stádium kérdése előbbrehaladásában az *Oszták-Magyar Bank* kamatláb-leszállítása. A bank vezetősége e hónap 20-ikára, szombatra hívta egybe a főtanács ülését s ezuttal előrelátólag a kamatláb leszállítását fogja elhatározni. A csütörtöki ülést azért halasztották szombatra, mivel be akarják várni az angol és a német pénzpiacok alakulását s ezekhez fogják szabni a kamatláb-leszállításra vonatkozó elhatározást. A bank adómentes tartaléka ezenközben folyton növekszik, mert a benyújtás folyton a legszűkebb korlátok között mozog, ellenben az esedékességek naponként négy-öt millióval szaporítják a bank készleteit. Pénzügyi szakkörök ennek következtében nem tartják kizártnak azt az esetet, hogy a jegybank ezennel *egy egész százalékkal leszállítja a rátát* s így az a 4 százalékos kamatláb lépne életbe, mely a múlt év első felében érvényes volt. — A pénzpiacokon a viszonyok folyton javulnak s csak éppen Berlinben történt tegnap rémi csekély drágulás a magánforgalom terén, amit azonban mulékony jelenségnek tartanak. — Amsterdamból táviratozzák, hogy ott a bankkamatlábát leszállították 4½ százalékra.

Nagyváradai hetivásár.

Vásári árjegyzék a nagyváradai piacon 1899. jan. hó 16-ik napján tartott vásárban eladott természetű termékek és élelmiszereknek.

Tiszta buza: 14.20—13.40. Kétszeres buza 11.—10.40. Rozs 10.80—10.20. Arpa 10.60—10.—. Zab 9.60—9.—. Tengeri: 9.40—9.—. Borsó 30.—. Lencse 34.—. Bab 12.60. Köles-

kása 23.—. Burgonya 4.70. 100 kiló lángriszt 26.—. zsemlyelisz 24.—. fehérkenyér liszt 22.—. barnakenyér liszt 18.—. széna fuvarral 4.20, szalma 1.—. Szalonna 90.—, 6 kiló zsup-szalma —12, 150 dkg alom-szalma —06. 1 köbm. bükkfa 6.50, tölgyfa 6.—, cserfa 6.70 100 kiló marhahus 96.—, öntött gyertya 92.—. Lámpaolaj 88.—. 1 liter ó-bor 1.—. Uj-bor —80. Pálinka —64, Szilva-pálinka 1.70. Szesz 1.90. 1 mm. kőso 21.40, nyers fagyú 46.—. olvaszt. fagyú 64.—, szappan 48.—, mosott birka gyapju —.—, magyar gyapju —.—. Egy hektoliter ó-bor 66.—, uj bor 46.—, mész 2.40, kemény faszén 3.40, puha faszén 3.—, kendermag 20.—. köles —.—. repce —.—, dió 40.—, mogyoró —.—, aszalt szilva 40.—. Egy kilogramm savanyú káposzta —20, szalonna 1.12, sertéshus 96, juh-hus 68, vörös hagyma 16, fog-hagyma 50, bors 1.—, paprika 1.40, barnakenyér 20. Egy liter kőolaj 44, mm. bükköny —.—, 1 mm. luczernamag —.—, 1 mm. lóhere —.—, 1 mm. burgondi —.—.

Forgalmi kimutatás 1899. évi január hó 16-ról. Tiszta buza körülbelül 400 hltr, kétszeres buza 70 hltr, rozs 150 hltr, árpa 70 hltr, zab 130 hltr, tengeri 380 hltr, burgonya 360 hltr. Lásbas jószágok: Hizott sertés mintegy 100 drb, félhizott 150, sovány 110, süldő 280, malac: 340, hizott marha —, jármás ökör 260 fejős tehén 130, borju 120, bivaly 2, juh és kecske —, ló 249.

Marha ártáblázat 1899. január 16-ról. Egy pár első rendű jármás ökör 600—660, egy pár másodrendű jármás ökör 480—560, egy pár harmadrendű jármás ökör 260—460, 1 drb fejős tehén 90—230. 1 drb vágó ökör 250 kgr. 150—196. 1 drb vágó tehén 150 kgr. 110—152. 1 drb. veres borju 22—38, 1 drb. fél éves borju 32—42, 1 drb egy éves borju 46—64, két éves borju 64—128. 1 drb hizott sertés 72—116, 1 pár fél éves 30—36, 1 pár egy éves sertés 48—68, 1 pár két éves sertés 70—114. 1 drb igás ló 100—180, 1 pár ökörbőr 34—44, 1 pár tehénbőr 24—32. 1 pár bojubőr 10—16, 1 pár lóbor 10—20.

Reic Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántul eredeti távirata. —

Értéktőzsde.

Budapest, jan uár

Az irányzat csendes.	
Oszták hitel	874.40
Magyar hitel	872.25
Allamvasut	822.10
Rimamurányi	835.50
Magyar jelzálog	231.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Határidők.

Budapest, január 17.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	7.81
Buza áprilisra	7.67
Uj tengeri	4.94
Rozs okt.	6.88
Zab okt.	5.04
Káposzta, repce, aug.	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. január 17-én.

Magyar aranyjárdék 4%	98.50
Magyar koronajárdék	94.85
Magyar vasuti kölesön aranyban 4,10%	100.—
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2,10%	99.50
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	99.50
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	98.75
Italmérsi jog megváltási kötvény	99.25
Horváth-szlavón földterhermentési kötvény	95.—
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	161.—
Tiszasszabályozás és szegedi sorsjegyek kölesön	137.75
Oszták járadék papirban	99.—
Oszták járadék ezüstben	98.75
Oszták járadék aranyban	98.10
Oszták korona járadék	98.75
Oszták államsorsjegyek	137.—
Oszták magyar bankrészevény	18.30
Magyar hitelbankrészevény	748.80
Oszták hitelintézet részevény	646.—
Párisi vista	96.15
20 frankos arany (Napoleon d'or)	19.20
Németbirodalmi márka	118.05
London vista	242.40
20 márkás arany	28.62

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1899. évi október 1-től.

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.				Vaskóh—Belényes—Nagyvárad				Nagyvárad—Gyoma				Gyoma—Nagyvárad.			
V. v.		Sz. v.		Sz. v.		Th. v. sz. sz.		V. v.		Sz. v.		Sz. v.		V. v.	
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 30	Nagyvárad ind.	5 50	1 54	Gyoma ind.	3 40	2 30	V. v.			
V-Velenceze	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya	4 42	2 43	Ósi	6 09	2 08	Déva-Ványa	4 37	3 35				
Félix-Fürdő	4 32	3 13	Szudrics	5 09	3 12	Uj-Palota	6 24	2 22	Körös-Ladány	5 13	4 22				
Kardó	4 50	3 27	Belényes	5 37	3 52	Gyires	6 41	2 34	Szeghalom	5 40	4 55				
Magyar-Gyepes	5 50	4 17	Sonkolyos	5 58	4 15	Körösszeg	7 02	2 53	Vésztfő	6 12	5 26				
Tasádfő	6 07	4 31	Belényes-Ujlak	6 10	4 27	Szakál	7 39	3 22	Kót	6 38	6 08				
Drák-Cséke	6 30	4 45	Borz	6 19	4 37	Nagy-tóti	7 55	3 36	Iráz	6 52	6 23				
Magyar-Cséke	6 50	4 55	Sólyom	6 35	4 58	Komádi	8 25	3 49	Komádi	7 10	7 02				
Dusesd	7 05	5 12	Gyanta	6 56	5 19	Iráz	8 42	4 06	Nagy-tóti	7 22	7 14				
Szombatság-Rogoz	7 46	5 47	Hollód	7 10	5 34	Kót	9 19	4 31	Szakál	7 48	7 49				
Hollód	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz	7 31	6 03	Vésztfő	9 44	4 56	Körösszeg	8 11	8 13				
Gyanta	8 12	6 11	Dusesd	7 55	6 34	Szeghalom	10 34	5 47	Gyires	8 33	8 28				
	8 38	6 36	Magyar-Cséke	8 07	6 49	Körös-Ladány	11 —	6 05	Uj-Palota	8 47	8 58				
	8 53	6 50	Drág-Cséke	8 26	7 17	Déva-Ványa	12 03	6 55	Ósi	9 03	9 13				
Belényes-Ujlak	9 05	7 01	Tasádfő	8 40	7 33	Gyoma ér.	12 45	7 40	Nagyvárad ér.	9 20	9 32				
Sonkolyos	9 18	7 13	Magyar-Gyepes	8 54	7 50										
Belényes	10 04	7 47	Kardó	9 27	8 31										
Szudrics	10 27	8 09	Félix-Fürdő	9 40	8 45										
Lunka-Rézbánya	10 56	8 34	V-Velenceze	10 01	9 09										
Vaskóh ér.	11 12	8 49	Nagyvárad ér.	10 11	9 19										
Székelyhid—Margitta				Margitta—Székelyhid				Nagyvárad—Érmihályfalva				Érmihályfalva—Nagyvárad.			
V. v.		V. v.		V. v.		V. v.		Vegyes v.		Sz. v.		Sz. v.		Vegyes v.	
Székelyhid ind.	9 50	7 55	Margitta ind.	4 35	4 45	Nagyvárad ind.	6 50	4 10	Érmihályfalva ind.	5 05	5 20				
Apátkeresztur	10 46	8 41	Monos-Petri	4 46	4 56	B.-Püspök	7 17	4 26	Érselind	5 37	6 00				
V.-Ábrány	11 03	8 55	V.-Ábrány	4 57	5 08	Bihar	7 44	4 49	Székelyhid	6 14	6 23				
Monos-Petri	11 16	9 06	Apátkeresztur	5 13	5 26	Paptamási	8 13	5 15	Nagykágya	6 27	7 00				
Margitta ér.	11 28	9 16	Székelyhid ér. reg.	5 54	6 07	Gyapoly	8 29	5 30	B.-Diószeg	6 42	7 20				
						Nagykágya	8 52	5 48	Gyapoly	6 59	7 38				
						Székelyhid	9 07	6 02	Paptamási	7 24	8 04				
						Érselind	9 40	6 24	Bihar	7 45	8 28				
						Érmihályfalva ér.	10 08	6 47	B.-Püspök	8 04	8 48				
									Nagyvárad ér.	8 21	9 09				

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint van kitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli időt jelentik.
A *-gal jelzettek feltételes megálló helyek.

Nyomatott a Szent-László-nyomdában Nagyváradon.